

SERMO XIII¹.

De eo quod scriptum est in Psalmo II, 10 : *Erudimini omnes qui iudicatis terram.*

Habitus ad mensam sancti Cypriani, VI, Kal. jun.

I. « ERUDIMINI omnes qui iudicatis terram. » Terram iudicare, est corpus domare. Audiamus Apostolum iudicantem terram : « Non sic pugno, inquit, tanquam aërem » cædens ; sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficiar² : » Audi ergo terra iudicantem terram ; et iudica terram, ne sis terra. Si enim terram iudicaveris, cælum eris, et in te factam gloriam Domini enarrabis. « Cœli enim enarrant » gloriam Dei³. » Si autem terram non iudicaveris, terra eris. Si autem terra fueris, ad eum pertinebis cui dictum est : « Terram manducabis⁴. » Audiant ergo iudices terræ : corpus castigent, libidines frenent, ament sapientiam, vincant concupiscentiam : et ut hoc faciant, erudiantur.

II. Hæc est autem summa eruditionis : « Servite Domino » in timore, et exultate ei cum tremore⁵. » Exulta ei, non tibi : ei a quo es quod es, et quod homo es, et quod justus es : si tamen jam justus es. Si autem putaveris quod ab illo quidem homo es, a te autem justus es ; non servis Domino in timore, nec exultas ei in tremore, sed tibi in præsumptione. Et quid tibi fiet, nisi quod se-

¹ Alias de Tempore 94. — ² 1 Cor. IX, 26, 27. — ³ Psal. XVIII, 2. — ⁴ Gen. III, 14. — ⁵ Psal. II, 11.

quitur ? « Ne quando irascatur Dominus et pereatis, inquit, de via justa¹. » Non enim ait : Ne quando irascatur Dominus, et non intretis in viam justam : sed, « pereatis de via justa. » Jam enim videris tibi justus non rapiendo alienum, non adulterando, non homicidium faciendo, non falsum testimonium adversus proximum dicendo, patrem et matrem honorando, unum Deum colendo, idolis et dæmoniis non serviendo : de hac via peribis, si tibi ista præsumpseris, si tibi ista a te ipso esse putaveris. Infideles enim non intrant in viam justam, superbi pereunt de via justa. Quid enim ait ? « Erudimini » omnes qui iudicatis terram. » Et ne forte vires et potentiam, qua iudicatis terram, vobis tribuatis, et a vobis ipsis eam vobis esse credatis ; nolite sic : « Servite Domino » in timore ; exultate, » non vobis in præsumptione, sed « ei in tremore. Ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa, cum exarserit cito ira ejus². » Quid ergo faciendum est, ne pereamus de via justa ? « Beati » omnes qui confidunt in eum. » Si beati qui confidunt in eum ; miseri qui confidunt in se. « Maledictus enim » omnis homo qui spem suam ponit in homine³. » Ergo nec in te, quia et tu homo es. Si enim spem tuam posueris in alio homine, inordinate humilis eris : si autem spem tuam posueris in te, periculose superbis⁴. Quid autem interest ? Utrumque perniciosum : nihil horum eligendum. Inordinate humilis non levatur : periculose superbus præcipitatur.

III. Denique ut noverit Sanctitas Vestra, propter istum sensum redarguendum et consumendum, quod in se quisque confidit, dicta esse ista verba : « Servite Domino » in timore, et exultate ei cum tremore ; » Apostolum audite hæc ipsa verba dicentem, et sententiam cur dicta

¹ Psal. II, 12. — ² Ibid. 13. — ³ Jerem. XVII, 5. — ⁴ Forte superbus.

sint, explanantem. Ecce Apostoli verba sunt : « Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini ¹. » Quare ergo cum timore et tremore meam salutem operor, cum sit in potestate mea operari salutem meam? Vis audire quare cum timore et tremore? « Deus est enim qui operatur in vobis ². » Ideo cum timore et tremore. Quia quod impetrat humilis, amittit superbus. Si ergo Deus est qui operatur in nobis, quare dictum est : Vestram ipsorum salutem operamini? Quia sic in nobis operatur, ut et nos operemur. « Adjutor meus esto ³. » Designat et se operatorem, qui invocat adiutorem. Sed voluntas, inquit, bona, mea est. Fateor, tua. Sed et ipsa a quo data, a quo excitata? Noli me ipsum audire : Apostolum interroga. « Deus est enim, inquit, qui operatur in vobis et velle et operari pro bona voluntate. » Quid est ergo quod tibi arrogabas? Quid est quod superbus ibas, et peribas? Redi ad cor tuum, inveni te malum; et ut sis bonus, invoca bonum. Non enim in te placet Deo, nisi quod habes ex Deo : quod autem habes ex te, displicet Deo. Si bona tua cogitas, quid habes quod non accepisti ⁴? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Solus est ille qui non novit nisi dare. Non habet datorem, qui non habet meliorem. Quo tu si inferior es, imo quia inferior es, gratulare quod ad ejus imaginem factus es; ut in illo inveniaris, qui in te peristi. Non enim potuisti in te, nisi perdere te; nec scis invenire te, nisi ille qui fecit te, quaerat te.

IV. Alloquamur tamen et eos qui secundum istam visibilem et popularem intelligentiam judicant terram. Judicant enim terram reges, duces, principes, iudices : unusquisque pro munere, quod accepit in terra, judicat terram. Quid est autem quod dicitur : Judicat terram, nisi

¹ Philip. II, 12. — ² Ibid. 13. — ³ Psal. xxvi, 9. — ⁴ 1 Cor. IV, 7.

judicat homines qui sunt in terra? Nam si terram proprie non accipias, nisi quam calcas; agricolis ergo dictum est : « Qui judicatis terram. » Porro autem si reges judicant terram, et quisquis sub regibus potestatem accepit a regibus; erudiantur et ipsi : quia terra judicat terram; et timere debet eum qui est in caelo terra judicans terram. Parem quippe suum judicat, homo hominem, mortalis mortalem, peccator peccatorem. Si enim procedat in medium dominica illa sententia : « Qui sine peccato est, prior in illam lapidem mittat ¹ : » nonne omnis judicans terram terrae motum patitur? Evangelicum capitulum recolamus. Pharisei tentantes Dominum, adduxerunt ante eum mulierem in adulterio deprehensam; de quo peccato poena fuerat Lege definita, Lege scilicet data per Moysen famulum Dei ². Hac ergo complexione dolosa et fraudulenta ad Dominum Pharisei accesserunt, ut si juberet lapidari mulierem diffamatam, perderet mansuetudinem; si autem quod Lex jusserat prohiberet, peccasse teneretur in Legem. Sicut autem interrogantes de tributo Caesari reddendo, ore suo cepit, vicissim interrogans cujus esset prolatus nummus, cujus haberet imaginem et superscriptionem. Respondentes enim ipsi qui interrogaverant, in nummo esse imaginem Caesaris; respondit eis secundum os ipsorum : « Reddite Caesari quae Caesaris sunt, et Deo quae Dei sunt ³; » ut admoneret sic reddendam Deo in homine imaginem Dei, quemadmodum in nummo imago sua redditur Caesari. Ita et in ista adultera interrogatores interrogavit, et ideo iudices judicavit. Non prohibeo, inquit, lapidari, quam lapidari Lex jussit, sed quaero a quibus. Non enim resisto, sed Legis ministrum requiro. Denique audite : « Lapidare vultis secundum Le-

¹ Joan. VIII, 7. — ² Levit. XX, 10. — ³ Luc. XX, 25.

» gem? Qui sine peccato est, prior in illam lapidem
» mittat. »

V. Quando autem hæc audivit, digito scribebat in terra, ut erudiret terram. Quando autem hoc dixit Pharisæis, levavit oculos suos ipse, et inspexit terram, et fecit eam tremere. Proinde cum hoc dixisset, iterum cœpit scribere in terra. At illi compuncti et tremefacti, unus post alterum discesserunt. O terræ motum, ubi sic terra mota est, ut etiam mutaret locum! Illis ergo discedentibus, remansit peccatrix et Salvator: remansit ægrota et medicus: remansit misera et misericordia. Et aspiciens mulierem, dixit: « Nemo te condemnavit¹? » Et illa, Nemo, Domine. Sed tamen adhuc sollicita erat. Peccatores enim damnare non ausi sunt: non ausi sunt lapidare peccatricem, qui se ipsos intuentes similes invenerunt. Sed adhuc mulier erat in magno periculo: quia et ille ei iudex remanserat, qui erat sine peccato. « Nemo, inquit, te » damnavit? » At illa, Nemo, Domine: si nec tu, secura sum. Cui sollicitudini tacita Dominus voce respondit: « Nec ego te damnabo. » Nec ego, quamvis sim sine peccato, nec ego te damnabo. Illos a vindicta repressit conscientia: me ad subveniendum inclinavit misericordia.

VI. Hæc attendite, et « erudimini omnes qui iudicatis » terram. » Omnes scilicet, quia etiam sic intelligendum est, quomodo de quibus Apostolus dicit: « Omnis anima » potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim » potestas, nisi a Deo. Quæ autem a Deo sunt, ordinatæ » sunt. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Principes enim non sunt timori boni operis, sed mali². » Vis autem non timere potestatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illa. Et si non ab illa, tamen ex illa. Aut enim juste agis, et justa potestas laudabit te: aut juste agen-

¹ Joan. viii, 10, etc. — ² Rom. xiii, 1, etc.

tem, etiamsi potestas injusta damnet te, Deus justus coronabit te. Ac per hoc tu justitiam tene, tu bene vive: et sive damnet, sive absolvat, habebis laudem ex illa. Beatus ille¹, cujus hic sanguis fusus est, nonne ex ipsa potestate, antequam et a qua visus est iudicari, laudem invenit? Confessionem promisit, in fide permansit: mortem non timuit, sanguinem fudit, diabolum vicit.

VII. Ut ergo non sitis iniquæ potestatis², quicumque homines vultis habere in homines potestatem; erudimini, ne perverse iudicetis, et ante in anima pereatis, quam quemquam in carne perdatis. Iudex esse vis, (non potes meritis,) vel pecunia: nondum reprehendo. Fortasse enim prodesse cupis rebus humanis, et emis ut prosis; ut servias justitiæ, non parcis pecuniæ. Prius propter te esto iudex in te: prius iudica de te, ut de penetrali conscientiæ securus procedas ad alterum. In te ipsum redi, te attende, te discute, te audi. Ibi te volo probare integrum iudicem, ubi non quæris testem. Procedere vis cum potestate, ut alter tibi dicat de altero quod tu nescis: prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit conscientia tua? Si nolis negare, utique dixit. Nolo audire quid dixerit: tu iudica qui audisti. Dixit tibi de te quid feceris, quid acceperis, quid peccaveris. Vellem scire qualem sententiam protulisti. Si bene audisti, si recte audisti, si in audiendo te justus fuisti, si tuæ mentis tribunal ascendisti, si te ipsum ante te ipsum in eculeum cordis suspendisti, si graves tortores adhibuisti timoris; bene audisti, si sic audisti; et procul dubio poenitendo peccatum punisti. Ecce et discussisti, et audisti, et punisti; et tamen tibi pepercisti. Sic audi et proximum tuum, si erudiaris sicut admonuit Psalmus: « Erudimini omnes qui iudicatis terram. »

VIII. Si sic audis proximum tuum, quomodo audis et

¹ Cyprianus martyr, — ² Forte potestates.

te; peccata persequeris, non peccantem: et si forte quisquam durus est ad corrigenda peccata, aversus a timore Dei; hoc ipsum in eo persequeris, hoc ipsum corrigere conaberis, hoc perdere et tollere laborabis, ut servetur homo peccato damnato. Duo enim nomina sunt¹, homo et peccator: hominem Deus fecit, peccatorem se ipse homo fecit: pereat quod fecit homo, liberetur quod fecit Deus. Noli ergo usque ad mortem, ne cum persequeris peccatum, perdas hominem. Noli usque ad mortem, ut sit quem poeniteat: homo non necetur, ut sit qui emendetur. Hanc in corde retinens homo in homines dilectionem, esto iudex terræ, et ama terrere, sed dilige. Si superbis, superbi in peccata, non in hominem. In illud sævi quod tibi displicet et in te; non in eum qui factus est sicut tu. De una officina existis, unum artificem habuistis, unus limus est vestra materies. Quid perdis non amando quem iudicas? Quoniam justitiam perdis, perdis non amando quem iudicas. Adhibeantur poenæ, non recuso, non interdico; sed animo amantis, animo diligentis, animo corrigentis.

IX. Non enim filium tuum non erudis. Et prius agis, ut, si fieri potest, pudore et liberalitate erudiat, erubescat patrem offendere, non tanquam severum iudicem timeat; gaudes ad talem filium: sed si fuerit forte ista contemnens, adhibes et verbera; incutis poenam, ingeris dolorem, sed quæris salutem. Multi amore, multi timore correcti sunt: sed per tremorem timoris ad amorem pervenerunt. « Erudimini qui iudicatis terram. » Diligite et iudicate. Non enim sic quæritur innocentia, ut pereat disciplina. Scriptum est: « Disciplinam qui abjicit, infelix » est². » Bene potest addi ad istam sententiam: Sicut disciplinam qui abjicit, infelix est: sic disciplinam qui negat, crudelis est. Ausus sum aliquid dicere, fra-

¹ 23 q. 4 cap. Duo. Tract. xii in Joau. xiii. — ² Sap. iii, ii.

tres mei, quod vobis aliquanto plenius exponere ipsius rei obscuritate compellor. Repeto quod dixi: « Disciplinam qui non dat, crudelis est: teneo prorsus, teneo et ostendo feriendo pium, parcendo crudelem; exemplum ante oculos pono. Ubi invenio feriendo pium? Non eo ad alios, ad patrem et filium eo: pater et quando ferit, amat; et non vult puer cædi: contemnit voluntatem, consulit ad utilitatem. Quare? Quia pater est, quia hæreditatem parat, quia successorem nutrit. Ecce ferendo pius est pater, ferendo misericors est. Da mihi hominem parcendo crudelem. Non recedo a personis, eos ipsos ante oculos pono. Sed puer impunitus et indisciplinatus si sic vivat, ut pereat, et pater dissimulet; pater parcat, pater perditum filium disciplinæ asperitate offendere timeat, nonne parcendo crudelis est? « Erudimini ergo omnes qui iudicatis terram: » et bene iudicando non a terra præmium, sed ab illo expectate qui fecit cælum et terram.

SERMO XIV¹.

De 14 versu Psalmi IX: *Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adjutor.*

Habitus Carthagine in basilica Novarum, die dominico.

I. CANTAVIMUS Domino, et diximus: « Tibi derelictus » est pauper, pupillo tu eris adjutor². » Quæramus pauperem, quæramus pupillum. Nec mirum sit quod admo-
neo ut quæramus, quos sic abundare cernimus et senti-

¹ Alias de Tempore 110. — ² Psal. ix, 14.

mus. Nonne pauperibus plena omnia? Nonne pupillis plena sunt omnia? Tamen inter omnia quæro pauperem, quæro pupillum. Ac prius ostendendum est Charitati Vestræ, id quod putamus, non hoc esse quod quærimus. Qui enim dicuntur pauperes et sunt, in quos a Deo mandatæ eleemosynæ fiunt, de quibus fatemur scriptum: « Include » eleemosynam in corde pauperis, et ipsa exorabit pro te » Dominum¹: » abundat quidem hoc genus hominum; sed alius intelligendus est iste pauper. De illo genere est iste pauper, de quo dictum est: « Beati pauperes spiritu, » quoniam ipsorum est regnum cœlorum². » Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianum vix inveniētes, alienis opibus, misericordia sic indigentes, ut etiam mendicare non erubescant: si de his dictum est: « Tibi derelictus est pauper; » nos quid facimus, qui hoc non sumus? Ergo nos qui Christiani sumus, non sumus Deo derelicti? Et quæ alia nobis spes est, si non sumus illi derelicti, qui nos non derelinquit?

II. Discite ergo esse pauperes et Deo relinqui, o compauperes mei. Dives est, superbus est. Nam et in divitiis istis, quæ vulgo appellantur divitiæ, quibus est contraria vulgaris ista paupertas; in divitiis ergo istis nihil est sic cavendum, quam superbiæ morbus. Qui enim non habet pecuniam, non habet amplissimas facultates; non habet unde se extollat. Si ergo qui non habet unde se extollat, non laudatur pro eo quod non se extollit: qui habet, laudatur, si se non extollit. Quid ergo laudo humilem pauperem, qui unde superbiat, non habet? Quis autem ferat et inopem et superbum? Lauda divitem humilem, lauda divitem pauperem. Tales vult apostolus Paulus, qui scribens ad Timotheum dicit: « Præcipe divitibus hujus sæculi, non superbe sapere³. » Novi quid dicam: hoc illis

¹ Eccli. xxix, 15. — ² Matth. v, 3. — ³ 1 Tim. vi, 17.

præcipe. Habent enim divitias intrinsecus superbiam persuadentes, habent divitias in quibus laborant esse humiles. Da mihi Zacchæum habentem magnas divitias, principem publicanorum, confessorem peccatorum, statura brevem, animo breviorē, ascendentem lignum, ut transeuntem videret qui pro illo pendebat in ligno. Da mihi dicentem, dimidium rerum mearum do pauperibus¹. Sed multum dives es, o Zacchæe, multum dives es. Ecce dimidium dabis: dimidium quare reservabis? Quia si cui aliquid abstuli, quadruplum reddo.

III. Sed ait mihi quisque mendicus, debilitate fessus, pannis obsitus, fame languidus, respondet mihi, et dicit: Mihi debetur regnum cœlorum; ego enim similis sum illi Lazaro, qui jacebat ulcerosus ante divitis domum, cujus canes linguebant ulcera, et quærebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis²; ego illi similior sum, inquit. Nostrum genus est, cui debetur regnum cœlorum; non illi generi qui induuntur purpura et bysso, et epulantur quotidie splendide. Talis enim erat ille, ante cujus domum jacebat pauper ulcerosus: et videte exitus amborum. Contigit enim mori inopem illum, et auferri ab Angelis in sinum Abrahamæ. Mortuus est autem dives, et sepultus est. Nam pauper forte nec sepultus. Et quid postea? Cum apud inferos dives ille in tormentis esset, levavit oculos suos, vidit pauperem quem contempserat in Abrahamæ gremio quiescentem: desideravit guttam, a quo ille micam: et quoniam dilexit opulentiam, non invenit misericordiam. Voluit subveniri fratribus suis, semper vācors, sero misericors: nihil omnino quod postulavit, accepit.

IV. Discernamus ergo, inquit mihi, pauperes et divites: quid me ad alia intelligenda exhortaris? Aperti sunt

¹ Luc. xix, 8. — ² Id. xvi, 20.

pauperes, aperti sunt divites. Audi ergo me de hoc quod proposuisti, domne pauper. Cum enim illum sanctum ulcerosum te esse dicis, timeo ne superbiendo non sis quod dicis. Noli contemnere divites misericordes, divites humiles; et ut citius dicam, quod paulo ante dixi, divites pauperes noli contemnere. O pauper, esto et tu pauper; pauper, id est, humilis. Si enim dives factus est humilis, quanto magis pauper esse debet humilis? Pauper non habet unde infletur, dives habet cum quo luctetur. Audi ergo me. Esto verus pauper, esto pius, esto humilis. Nam si de ista pannosa et ulcerosa paupertate gloriaris, quia talis fuit ille qui ante domum divitis inops jacebat; attendis quia pauper fuit, et aliud non attendis. Quid, inquis, attendo? Lege Scripturas, et invenies quod dico. Lazarus pauper fuit: in ejus sinum levatus est, dives fuit. Contigit, inquit, mori inopem illum, et auferri ab Angelis¹. Quo? In sinum Abraham, id est, in secretum ubi erat Abraham. Nolite enim carnaliter intelligere, quod velut in sinum tunicæ Abraham levatus sit pauper. Sinus erat, quia secretum erat. Unde dicitur: Redde vicinis nostris in sinum eorum. Quid est, in sinum eorum? In secreta eorum. Quid est, Redde in sinum eorum? Torque conscientiam eorum. Lege, aut si legere non potes, audi cum legitur, et vide Abraham opulentissimum fuisse in terra, auro, argento, familia, pecore, possessione: et tamen dives iste pauper fuit, quia humilis fuit². Humilis autem fuit: « Credidit enim Abraham Deo, et deputatum » est illi ad justitiam³. » Justificatus est gratia Dei, non propria præsumptione. Fidelis erat, bene operabatur. Filium jussus est immolare; neque cunctatus est ei offerre quod acceperat, a quo acceperat. Probatus est Deo, constitutus est exemplum fidei. Jam Deo notus erat: sed no-

¹ Luc. xvi, 22. — ² Gen. xii, 2. — ³ Id. xv, 6.

bis monstrandus erat. Non est inflatus quasi in bonis operibus suis; quia pauper erat dives iste. Et ut scias quia non est inflatus, tanquam in bonis operibus suis: (sciebat enim quia quidquid habebat, a Deo habebat; et non in se ipso, sed in Domino gloriabatur:) audi Paulum apostolum: « Si enim Abraham ex operibus justificatus est, » habet gloriam, sed non ad Deum¹. »

V. Videtis, quia cum abundant pauperes, recte quærimus pauperem: in turba quærimus, et vix invenimus. Occurrit mihi pauper, et quæro pauperem. Interim tu manum porrige pauperi quem invenis. Corde quæris, quem quæris. Tu dicis: Pauper sum sicut Lazarus: dives iste meus humilis non dicit: Dives sum sicut Abraham. Ergo tu te extollis, ille se humiliat. Quid inflaris, et non imitaris? Ego, inquit, pauper levor in sinum Abraham. Non vides quia pauperem dives excepit? Non vides quia dives susceptor est pauperis? Si enim superbis contra eos qui habent pecuniam, et negas eos ad regnum cœlorum pertinere; cum in eis fortasse inveniatur humilitas, quæ in te non invenitur: non times ne tibi, cum mortuus fueris, dicat Abraham: Recede a me, quia blasphemasti me.

VI. Admoneamus ergo divites nostros, quod Apostolus admonuit. Non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum admoniti sumus². Divitiæ illæ, quas putatis plenas esse deliciarum, pleniores sunt periculorum. Pauper erat, et securior dormiebat: somnus facilius accedebat ad duram terram, quam ad lectum inargentatum. Attendite curas divitum, et comparate securitati pauperum. Sed audiat dives iste, ut non superbe sapiat, neque speret in incerto divitiarum. Utatur mundo, tanquam non utens. Sciat se viam ambulare, et in has divitias tanquam

¹ Rom. iv, 2. — ² 2 Tim. vi, 17.

in stabulum intrasse. Reficiat, viator est : reficiat se, et transeat ; non secum tollit quod in stabulo invenit. Alius viator erit, et ipse habebit, sed non auferet. Omnes hic relicturi sunt, quod hic acquisierunt. « Nudus, inquit, » exii de utero matris meæ : nudus revertar in terram. » Dominus dedit, Dominus abstulit ¹. » Non abstulit, quia « tibi derelictus est pauper. Nudus exii de utero matris » meæ, nudus revertar in terram. »

VII. Audi alium pauperem. « Nihil intulimus in hunc » mundum, sed nec auferre aliquid possumus : victum et » tegumentum habentes, his contenti sumus. Nam qui » volunt divites fieri, incidunt in tentationem et deside- » ria multa, stulta et noxia, quæ mergunt homines in » interitum et perditionem. Radix est enim omnium ma- » lorum avaritia : quam quidam appetentes à fide per- » erraverunt, et inseruerunt se doloribus multis ². » Qui » sunt isti qui a fide pererraverunt, et inseruerunt se dolo- » ribus multis? Qui volunt divites fieri. Modo mihi respon- » deat ille pannosus. Videamus, si non vult dives fieri : » videamus, interrogemus eum, si non vult dives fieri : res- » pondeat, non mentiatur. Audio linguam, sed interrogo » conscientiam. Dicat si non vult dives fieri. Si autem vult ; » jam incidit in tentationem et desideria multa, stulta et » noxia. Non enim opes dico, sed desideria. Unde? Quia » vult dives fieri. Quid inde? « Desideria multa et stulta » et noxia, quæ mergunt homines in interitum et perdi- » tionem. » Vides ubi sis? Quid mihi ostentas nullas fa- » cultates, cum ego convincam tantas cupiditates? Ecce » jam compara duos. Iste dives est, ille pauper est : sed iste » dives, jam est, non vult fieri. Iste dives est, aut de pa- » rentibus, aut de donis et hæreditatibus. Ponamus, fa-

¹ Job. 1, 21. — ² 1 Tim. vi, 7, etc.

³ Luc. xv, 22. — ⁴ Gen. xiii, 2. — ⁵ Id. xv, 6.

ciamus : dives est etiam de iniquitatibus. Jam non vult addere, imposuit modum, fixit limitem cupiditati, jam corde militat pietati.

VIII. Dives est, inquis. Respondeo, Dives est. Iterum tu accusator respondes et dicis, de iniquitate dives est. Quid si facit amicos de mammona iniquitatis? Dominus noverat quod dicebat : utique non errabat, quando præcipiebat : » Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut et ipsi » recipiant vos in tabernacula æterna ¹. » Quid si hoc facit iste dives? Jam finit cupiditatem, exercet pietatem. Tu nihil habes, sed dives vis fieri : incidet in tentationem, sed forte inde factus es pauperrimus et egentissimus, quia nescio quid habebas paternum, quod te sustentaret, et calumnia aliqua competitoris abstulit. Gemis, audio, tempora accusas : quod gemis, si posses, faceres. Annon videmus, annon quotidianis exemplis plena sunt omnia? Heri gemebat, quia perdebat sua ; hodie pertinens ad majorem, rapit aliena.

IX. Invenimus verum pauperem, invenimus pium humilem, non de se fidentem, pauperem verum, membrum pauperis qui propter nos pauper factus est, cum dives esset. Vide divitem nostrum, qui propter nos pauper factus est, cum dives esset ². Vide illum divitem : « Omnia » per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil ³. » Plus est aurum facere, quam habere. Dives es auro, argento, pecore, familia, fundis, fructibus, tibi ista creare non potuisti. Vide illum divitem : « Omnia per » ipsum facta sunt. » Vide illum pauperem : « Verbum caro » factum est, et habitavit in nobis ⁴. » Quis digne cogitet divitias ejus? Quomodo faciat qui non fit, quomodo creet non creatus, formet non formatus, mutabilia manens, temporalia sempiternus? Quis digne cogitet divitias ejus?

¹ Luc. xvi, 9. — ² 2 Cor. viii, 9. — ³ Joan. 1, 3. — ⁴ Ibid. 14.